

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**Мукачево
13-14 травня 2021 року**

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від «12» травня 2021 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 13-14 травня 2021 р., Мукачево / Ред.кол. : Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2021. – 572 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти індивідуальної траєкторії професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми розвитку сфери обслуговування, туризму та збереження історико-культурної спадщини, тенденції розвитку сучасного суспільно-політичного та культурно-мистецького простору.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор (голова);

Гоблик В.В. – д-р екон. наук, професор;

Кобаль В.І. – канд. пед. наук, доцент;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – провідний фахівець ВНТД.

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

АТРОЩЕНКО Т.О., БОРА З.М. Духовно-моральна культура майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: до сутності поняття.....	285
АТРОЩЕНКО Т.О., БУРИШИН О.І. Культура командної роботи менеджера дошкільної освіти: соціально-педагогічні проєкції.....	287
АТРОЩЕНКО Т.О., ДИНИС І.М. теоретичні аспекти проблеми розвитку лідерських якостей майбутнього вихователя ЗДО.....	289
БАРЧІ Б. В., КУПЕЦЬ І. Ю. Психологічні особливості запам'ятовування.....	290
БАРЧІ Б. В., МАХЛИНЕЦЬ С. І. До проблеми психологічних особливостей особистості.....	292
БАРЧІ Б. В., РОЗМАН А. М. Характеристика учбово-професійної діяльності старшокласника.....	295
БАРЧІЙ М.С., МУЧИЧКА К.В. Конфліктологічна компетентність майбутнього педагога.....	296
БАРЧІЙ М.С., ФАНТА Н.М. Психологічні особливості конфліктної поведінки підлітків.....	298
BEDEVELSKA M.V. Features of training of future primary school foreign language teachers to use learning situations.....	301
БОПКО І.З. Формування індивідуального стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів іноземної мови.....	302
БРЕЦКО І. І., ВАРГА В. С., РИЖИКОВ А. В. Причини виникнення інформаційного стресу.....	304
БРЕЦКО І. І., ВАРГА В. С., ФАЛЬЧ А. Я. Особливості мотиваційної сфери старшокласників.....	306
ВОРОНОВА О.Ю., ЯМЧУК Т.Ю. Самовдосконалення майбутнього вихователя як передумова готовності до професійної діяльності.....	308
ВОРОНОВА О.Ю., ФУЛЕЙ А.Ю. Щодо проблеми етнічної свідомості у психології.....	310
ВОРОНОВА О.Ю., ПУШКАРОВИЧ О. О. Деякі особливості емоційного вигорання старшокласників.....	312
HARAPKO V. The importance of english language competence in an academic environment for PhD-students.....	314
ДІДИК Я., В., БАРЧІЙ М.С. Умови формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців.....	316
ДЯДЧЕНКО О. В. Формування індивідуального стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів іноземної мови.....	318
ЗІНЧЕНКО В.О. Realization of the varieties of non-verbal communication in modern english.....	320
КАЗІСТА Н. Use of educational internet resources in the process of formation of phonetic competence of future english teachers.....	322
КОЛОДНЯНСЬКА Д. The role of speaking activities in developing communicative competence.....	324
KONCHOVYCH K.T. Features of studying foreign languages in eu schools.....	326
КРАВЧЕНКО Т. Компетентнісний підхід у підготовці фахівців з маркетингу у праці британських науковців.....	327
КСЕНОФОНТОВ С.С. Особистісне мотиваційно-усвідомлене сприйняття інтелігентності майбутніми фахівцями як педагогічна складова якісної освіти...	330
КУРИЛО О.Й., ГОЛЯНИЧ А.І. До проблеми формування естетичної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі фахової підготовки.....	332
КУРИЛО О.Й., ЛЕНДЕЛ Н.В. Інноваційна компетентність майбутніх учителів початкових класів: сутність поняття.....	334

структурою.

Література

1. Бех І.Д. Виховання особистості: / І.Д. Бех. – У 2 кн. – Кн.1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: Навч.-метод. видання. – К.: Либідь, 2003. – 280 с.
2. Кондрашова Л.В. Моральна психологічна готовність студента до вчительської діяльності. / Л.В. Кондрашова. – Київ, "Вища школа", 1987. – 218 с.
3. Скворцова, Е.Г. Формирование у студентов педагогического вуза готовности к профессиональному самосовершенствованию Текст.: дис. . канд. пед. наук /Е.Г. Скворцова. Ярославль, 1996. - 188 с.

УДК 159.923.2:316.273

ВОРОНОВА О.Ю., ФУЛЕЙ А.Ю.,
Мукачівський державний університет

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ЕТНІЧНОЇ СВІДОМОСТІ У ПСИХОЛОГІЇ

Інтерес до проблем етнічної свідомості викликаний її особливим місцем серед основних компонентів етносу, що визначають характер етнічного розвитку. Явища етнічної психології стали невід'ємними компонентами у трактуванні сучасних етнополітичних процесів, які набувають актуальності й загострення в різноетнічному середовищі українського суспільства.

Дослідження етнічної свідомості необхідне для вибору оптимального шляху розвитку сучасних культурних та мовних процесів в українському суспільстві. Тому науково-теоретичне вивчення проблеми етнічної свідомості сьогодні детермінується, передусім, її громадсько-політичним значенням і розкриттям механізму практичної дії етнічної свідомості. Аналіз її історичної динаміки в процесі розвитку українського етносу необхідний для вирішення проблем сучасності.

Проблема визначення понять «етнічна свідомість» та «національна свідомість» має давню та складну історію, адже вони є одними з головних у етнопсихології. Проте досі не існує чітких однозначних визначень щодо них, часто їх ототожнюють одне з одним, а інколи трактують як синоніми.

Базуючись на загальних положеннях Л. Виготського, О. Лурії, Б. Поршнєва про суспільно-історичну природу етнічної психіки та на дослідженнях закономірностей виникнення і розвитку етнічної свідомості, проведених К. Абульхановою-Славською, В. Агеєвим, О. Асмоловим, дослідники дедалі більше зосереджують свою увагу на вивченні психологічних особливостей формування етнічної свідомості.

Проблему етнічної свідомості досліджували такі вчені, як І. Кант, І. Фіхте, Г. Гегель. Зокрема, І. Кант та І. Фіхте етнічну свідомість розглядали як певну ідеальну субстанцію – «дух, душа». У Г. Гегеля одним з етапів розвитку «самосвідомості абсолютного духу» як притаманної людині від початку «самосвідомості самого себе» є ніщо інше як «дух народу». Цей «дух» він

розуміє як початок нації, її історичної долі та місії, його сутність є визначальною навіть для «думок народу» [1].

Трактували етнічну свідомість засновники напряму «психології народів» М. Лацарус та Х. Штейнталь, які визначили предмет і завдання етнічної психології. На їхню думку, її завданнями є вивчення особливих форм духовної діяльності різних народів – міфів, звичаїв, традицій, мистецтв та історії, в яких виявляється «народний дух». Саме «народний дух» визначає, що робить народ саме цим народом, і полягає в суб'єктивному баченні представників народу, які ідентифікують себе як одне ціле, тобто як один народ.

На думку М. Пірен, етнічна свідомість – це феномен, що зароджується на основі згуртованості групи людей, яка переростає в окремі народи на основі спільних цінностей, та який виражається в розумінні (усвідомленості) кожним індивідом окремо своєї належності до цієї групи (народу), його неповторності та відмінності від усіх інших [2].

За М. Степико: «етнічна свідомість – це суб'єктивне відображення наявної єдності інтересів у різних сферах життєдіяльності» [3]. Більш конкретно з цього приводу висловлюється Ю. Семенов: «етнічна свідомість – це усвідомлення людьми своєї приналежності саме до цієї, а не до якої-небудь іншої спільності» [4].

Аналізуючи проблему етнічної свідомості, Й. Вирост виділяє такі її структурні компоненти: образ національної (етнічної) спільноти; образ типових рис представника національної спільноти; самообраз індивіда як члена національної спільноти. До змісту її компонентів науковець відносить такі: знання про національну проблематику взагалі та емоційно ціннісне ставлення до неї; знання про свою національну спільноту й емоційно ціннісне ставлення до неї; уявлення про типові риси члена своєї національної спільноти та емоційно-ціннісне ставлення до них, уявлення про типові риси членів інших національних спільнот та емоційно-ціннісне ставлення до них; ступінь ідентифікації себе з національною спільнотою, переживання належності до національної спільноти.

Відтак, за критерієм форм пізнання етнічна свідомість є свідомістю великої соціальної групи, тобто з точки зору структури суспільних відносин – окремим видом суспільної свідомості, який виокремлюється за типом людської діяльності (життєдіяльності).

Як теоретичний постулат нами приймається ідея комплексної детермінації етнічної свідомості: біологічної, психологічної, соціальної та культурно-духовної. Згідно з діяльнісною парадигмою, етнічна свідомість має одночасно відображувати світ, тобто реалізувати інформаційну, орієнтувальну, регулятивно-керуючу, оцінювальну функції в забезпеченні людської життєдіяльності. Крім цього, етнічна свідомість має породжувати світ (образ світу), реалізуючи при цьому пізнавальну, оцінювальну, рефлексивну, духовну свої функції.

Отже, етнічна свідомість – складне етнопсихологічне поняття. Етнічна свідомість постає історично першою (зародковою) формою національної свідомості. Для більшості етнопсихологічних понять етнічна свідомість – це підґрунтя, основа для їх зародження. Тому етнічна свідомість є одним із центральних понять в етнопсихології, без якого не може існувати та формуватися суспільство як окремий етнос чи, навіть, як окрема велика нація.

Література

1. Романенко О. В. Внутрішня форма слова як інструмент опису етнічної свідомості [Електронний ресурс] / О. В. Романенко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер. : Романогерманська філологія. Методика викладання іноземних мов. - 2014. - № 1103, вип. 78. - С. 65-70.
2. Пірен М. І. Основи етнопсихології / Пірен М. І. – К. : Наука, 1996. – 360 с
3. Степико М. Т. Буття етносу: витоки, сучасність, перспективи (філософсько-методологічний аналіз) / М. Т. Степико; НАН України. Ін-т філос. ім. Г. С. Сковороди. – К. : Знання, 1998. – 250 с.
4. Семенів Н. М. Етнопсихологічні аспекти міжособистісної взаємодії в структурі розвитку соціальних установок / Н. М. Семенів // Пробл. заг. та пед. психології : зб. наук. пр. – 2011. – 13, ч. 7. – С. 204–211.

УДК 159.942:159.944:373.5.011.3-053.6

ВОРОНОВА О.Ю., ПУШКАРОВИЧ О. О.,
Мукачівський державний університет

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Емоційне вигорання є однією з серйозних проблем, з якою стикаються сучасні старшокласники. Соціальне та особисте життя людини безпосередньо залежить від її психоемоційного стану, на який безпосередньо впливає, в тому числі, синдром емоційного вигорання. У старшому шкільному віці особистість піддається таким стресогенним факторам, як соціальна оцінка, невизначеність у майбутній професії, повсякденна монотонія. Тому збереження психологічного здоров'я молодого покоління є надзвичайно актуальним завданням на сучасному етапі розвитку суспільства.

Вивченням поняття «синдрому емоційного вигорання» займалися такі вітчизняні вчені, як В.В. Бойко, Н.Є. Водоп'янова, Л.М. Карамушка, В.Є. Орел, Л. Малець, О.Я. Марковець, Т. Зайчикова, Є. Старченкова, В.В. Павленко, Л.О. Китаєв-Смик, М.М. Скугаревська, Д.Г. Трунов, Т.В. Форманюк та ін. До зарубіжних дослідників, які вивчали емоційне вигорання можемо віднести К. Маслач, Д. Спаньол, Р. Кепьюто, В. Шафуелі, М. Лейтер, С. Джексон та інші.

Згідно досліджень В.В. Шевченко та І.П. Моспаненко, синдром емоційного вигорання – це процес поступової втрати емоційної, розумової та фізичної енергії, який проявляється у симптомах емоційного і розумового виснаження, особистісної відстороненості та зниження задоволення при виконанні роботи [4].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>